

TLPST

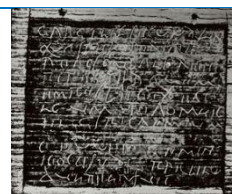
Lesbrief 70: september 2020

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Wat staat er op het schrijfplankje van Tolsum?

In 1914 werd in Friesland een heel oud plankje met een Romeinse tekst gevonden. Volgens een hoogleraar uit die tijd was dit een contract tussen een Romein en een Fries over de verkoop van een koe. Maar dat blijkt toch niet helemaal te kloppen.

> [Lees verder](#)

Vier landen met vreemde namen

Wat hebben Venezuela, Nieuw-Zeeland, Roemenië en Mauritanië met elkaar gemeen? Het zijn alle vier landen die genoemd zijn naar een plaats die er ver vandaan ligt.

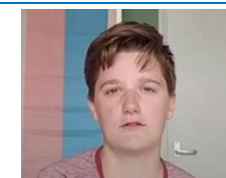
> [Lees verder](#)

Neutrale voornaamwoorden

Mannen duiden we in het Nederlands van oudsher aan met *hij*, *hem* en *zijn*, vrouwen met *ze*, *zij* en *haar*. Hoe moeten we dat nu doen met mensen die zich niet een man of een vrouw voelen?

> [Lees verder](#)

Nederlandse Gebarentaal erkend

In september was het feest voor veel Nederlandse doven – hun taal werd eindelijk door de overheid erkend. Voor heel veel doofgeboren kinderen is gebarentaal hun moedertaal. Dat geldt trouwens ook voor horende kinderen van dove ouders.

> [Lees verder](#)

Wat staat er op het schrijfplankje van Tolsum?

Hebben wetenschappers het altijd bij het rechte eind? Nee hoor, soms zitten ze er helemaal naast.

Neem nu de tekst op het schrijfplankje van Tolsum, dat in 1914 bij opgravingen in dat Friese plaatsje gevonden werd. Dat is een soort houten plaatje waarin met een soort griffel een tekst was gekrast. De Romeinen gebruikten dit soort plankjes heel vaak, ook voor het vastleggen van afspraken. Het plankje is het oudste geschreven 'document' dat ooit in Nederland gevonden is. De tekst die erop staat is in het Latijn. Maar wat betekent die tekst eigenlijk?

In 1917 kwam een bekende hoogleraar met een verklaring. Het zou gaan om een koopcontract tussen een Romein en een Fries uit het jaar 116 van onze jaartelling. Wat was er in de verkoop? Een koe.

Hier bleek later weinig van te kloppen. Verschillende wetenschappers kwamen met andere theorieën voor de dag, en pas tien jaar geleden werd de tekst definitief ontcijferd: het schrijfplankje van Tolsum is een [schuldverklaring voor de aankoop van een slaaf](#). En het dateert niet uit het jaar 116, maar uit het jaar 29.

Vragen en opdrachten

Doe opdracht 1 eerst zelfstandig en vergelijk je antwoorden daarna met die van een klasgenoot.

- 1 Maak een ander woord door de helft van de letters te veranderen.
 - huis
 - varken
 - minister

Lees [de tekst](#). Beantwoord de vragen 2a en 2b eerst voor jezelf en bespreek de antwoorden daarna in de klas.

- 2a In de nieuwe vertaling zijn niet alleen maar een paar woorden anders vertaald dan in de oude, maar de hele inhoud blijkt anders dan men eerder dacht. Leg in je eigen woorden uit hoe het kan dat de nieuwe vertaling zo sterk verschilt van de oude.
- 2b Lijkt het jou leuk werk om oude teksten te vertalen? Licht je antwoord toe.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

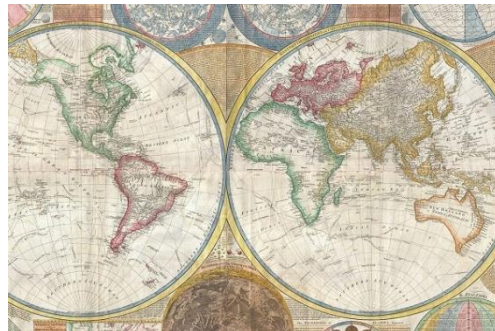
Vier landen met vreemde namen

Wat hebben Venezuela, Nieuw-Zeeland, Roemenië en Mauritanië met elkaar gemeen? Het zijn alle vier landen die genoemd zijn naar een plaats die er ver vandaan ligt.

De naam van het Zuid-Amerikaanse land Venezuela komt van de Italiaanse stad Venetië. De naam Nieuw-Zeeland komt van ons eigen Zeeland. Roemenië komt van Rome.

En het Afrikaanse land Mauritanië? Die naam verwijst naar een oud koninkrijk dat honderden kilometers noordelijker lag.

Kun je het moeilijk geloven? [Lees hier hoe de vier landen precies aan hun naam kwamen.](#)

Vragen en opdrachten

Beantwoord vraag 1 eerst voor jezelf en bespreek het antwoord daarna in de klas.

- 1 Welke stelling is waar?
 - A Het land Venezuela dankt zijn naam aan een Zuid-Amerikaanse ontdekkingsreiziger uit de vijftiende eeuw.
 - B Nieuw-Zeeland is ontdekt door kaartenmaker Joan Blaeu.
 - C Het Roemeens stamt af van het Latijn, net als het Frans en het Italiaans.
 - D De Fransen kregen Mauritanië begin twintigste eeuw in handen en noemden het land naar hun toenmalige prins Maurits.

Beantwoord de vragen 2a en 2b samen met een klasgenoot. Bespreek jullie antwoord daarna in de klas.

- 2a In de Amerikaanse staat Georgia heb je een plaats die Amsterdam heet – en zo zijn er in het buitenland wel meer Nederlandse plaatsnamen. Zoek online en noem er minstens twee.
- 2b Hoe komt het dat deze buitenlandse plaatsen genoemd zijn naar plekken in Nederland?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

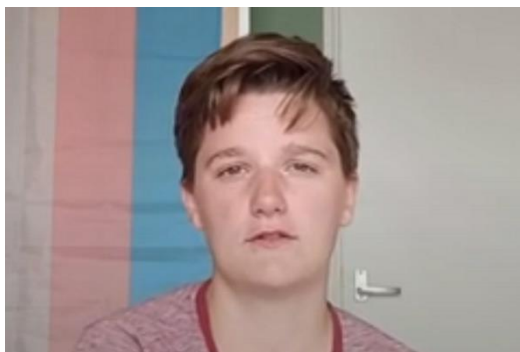
Neutrale voornaamwoorden

Mannen duiden we in het Nederlands aan met *hij* en *hem*, vrouwen met *zij* en *haar*. Hoe moeten we dat nu doen met mensen die zich niet een man of een vrouw voelen?

Sommige van deze 'niet-binaire' of 'non-binaire' mensen geven er de voorkeur aan om te worden aangeduid met *die* of met *hen*. Zij vinden het dus prettiger als je niet zegt 'Zij loopt op straat' maar 'Die(gene) loopt op straat' of 'Hen loopt op straat.' Ook hebben ze liever niet dat je zegt 'Ik zie zijn gezicht', maar 'Ik zie hun gezicht' of 'Ik zie diens gezicht.'

Op sociale media geven sommige mensen tegenwoordig aan welk voornaamwoord ze het liefst gebruiken. (In het Engels is dat voor niet-binaire mensen meestal *they*.)

Maart is zelf non-binair – in [deze video](#) legt die uit waarom die het belangrijk vindt dat je die aanspreekt met de voornaamwoorden die voor hen het prettigst zijn, en waarom het toch moeilijk is om anderen te verbeteren als ze toch 'zij' of 'hij' zeggen.

Vragen en opdrachten

Bekijk de video. Beantwoord de vragen 1a en 1b eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 1a Waarom vindt Maart het belangrijk om mensen die niet-binair zijn aan te spreken met neutrale voornaamwoorden?
- 1b Lijkt het jou ook belangrijk nu je het filmpje hebt gezien? Licht je antwoord toe.

Beantwoord de vragen 2a en 2b eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 2a Maak de volgende tekst neutraal:

Ik liep gisteren naar de bushalte waar Raisa en Peter al stonden te wachten. Ze waren druk in gesprek toen haar telefoon ging. Aan zijn gezicht zag ik dat hij baalde dat ze opnam. Ik had Raisa willen vragen hoe haar tentamen ging, maar het was niet het goede moment. Toen heb ik hen maar met rust gelaten.

- 2b Wat vind je van de nieuwe, neutrale tekst? Licht je antwoord toe.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Nederlandse Gebarentaal erkend

In september was het feest voor veel Nederlandse doven – hun taal werd eindelijk door de overheid erkend. Voor heel veel doofgeboren kinderen is gebarentaal hun moedertaal. Dat geldt trouwens ook voor horende kinderen van dove ouders.

Voor mensen die alleen Nederlandse Gebarentaal kennen, is het nu soms vrij lastig: het Nederlands is echt een andere taal, die voor doven moeilijk te leren is.

Nu de Nederlandse Gebarentaal erkend wordt, kunnen doven vaker een tolk inschakelen, bijvoorbeeld wanneer ze naar de dokter gaan.

Er is al jarenlang gevraagd om erkenning voor de Nederlandse Gebarentaal, en nu lijkt het dan eindelijk zover. Begin september vergaderde de Tweede Kamer en daar bleek een meerderheid voor erkenning te zijn.

Misschien heeft het een beetje geholpen dat gebarentaal tijdens de coronacrisis letterlijk wat zichtbaarder werd: de persconferenties van de regering werden allemaal getolkt door (onder anderen) Irma Sluis. Zo zagen ineens miljoenen mensen tegelijk hoe een gebarentolk het Nederlands vertaalt naar de Nederlandse Gebarentaal. Maar de erkenning is vooral het resultaat van een jarenlange strijd.

In [dit](#) en [dit](#) filmpje krijg je wat meer achtergrondinformatie over gebarentaal. Er zijn trouwens in het buitenland ook plaatsen waar [bijna alle kinderen gebarentaal leren](#).

Vragen en opdrachten

Bekijk de filmpjes. Beantwoord de vragen 1a en 1b eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 1a Waarom kwamen vroeger veel doven en slechthorenden in de problemen?
- 1b Gebarentaal is een *visuele* taal. Wat betekent dat?

- 2 Bekijk [dit filmpje](#), waarin het handalfabet voorbijkomt in Nederlandse gebarentaal. Leer je eigen naam spellen in handgebaren en verbaas je klasgenoten. Is het gelukt?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

1 Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

- huis: huur, luid, reis
- varken: ronken, vinden, balpen, barman
- minister: minimaal, klimster, klooster

2a Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

'Bij de nieuwste vertaling hadden de onderzoekers allerlei moderne technieken tot hun beschikking, waarmee ze beter konden zien welke tekens voor welke letters stonden. Meer dan de helft van de letters bleek af te wijken van wat de hoogleraar Grieks in 1917 dacht. De nieuwe letters leverden ineens woorden op met een heel andere betekenis.'

2b Eigen antwoord.

Antwoorden tweede onderwerp

1 C.

2a Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

- Groningen, Lelydorp, Nieuw-Amsterdam (Suriname);
- Amersfoort (Zuid-Afrika);
- Harlem (wijk in New York).

2b Nederlandse kolonisten en immigranten hebben in het verleden over de hele wereld steden en dorpen gesticht.

Antwoorden derde onderwerp

1a Sommige mensen vinden het fijner om met neutrale voornaamwoorden aangesproken te worden, omdat ze zich geen man en geen vrouw voelen.

1b Eigen antwoord.

2a *Ik liep gisteren naar de bushalte waar Raisa en Peter al stonden te wachten. Ze waren druk in gesprek toen diens telefoon ging. Aan hun gezicht zag ik dat die baalde dat hen opnam. Ik had Raisa willen vragen hoe hun tentamen ging, maar het was niet het goede moment. Toen heb ik hen maar met rust gelaten.*

2b Eigen antwoord.

Antwoorden vierde onderwerp

1a Omdat ze geen gebarentaal mochten gebruiken, dat was verboden. Iedereen moest gesproken talen spreken.

1b Het is een taal die je kunt zien. Om te communiceren gebruiken mensen hun ogen en mimiek in plaats van hun oren en stem.

2 Eigen antwoord.